# BIULETYN KOWIEŃSKI

## WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3-3

Nr. 384.

Wilno, dn. 9 lutego ~~1930 roku.~~ ~~xxxxxxxxxx~~ 1931 r.


## Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.



----ooOoo----

§

## I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

### "Lietuvos Aidas" o ostatnich traktatach litewsko-łotewskich.

"Lietuvos Aidas"Nr.29 z dn.4.II.1931 r. Art.p.t."Nowe traktaty z Łotwą". Streszczenie:

W czasie pobytu w Rydze premjera Tubelisa podpisano tam pięć nowych układów litewsko-łotewskich, które są niejako natural - nem uzupełnieniem podpisanych uprzednio w Kownie traktatów. Cztery nowozawarte układy dotyczą spraw natury technicznej, jak 1/ likwidacja w drodze przymusowego wykupu części nieruchomości ziemskich, odciętych przez linję graniczną, 2/ ochrona znaków granicznych, 3/ ustalenie ostateczne granicy litewsko-łotewskiej i 4/ rybołóstwo na wodach granicznych.

Bez porównania donioślejszą jest zawarta konwencja o szkolnictwie dla mniejszości litewskiej w Łotwie i łotewskiej w Litwie. Już w 1924 r. był podpisany układ w tej sprawie, lecz z róż - nych powodów nie został on wprowadzony w życie. Nowozawarty traktat dotyczy 30.000 Litwinów, mieszkających w Łotwie, oraz 16.000 Łotyszów, mieszkańców Litwy. Podpisana konwencja obejmuje sprawy za - kładania i utrzymywania szkół, języka wykładowego, języka urzędowego, programów historji i geografji, wykładów języka ojczystego i t.p.

Najważniejszym punktem konwencji jest niewątpliwie ten, który omawia system sieci szkół. Według tego paragrafu, dzieci li - tewskie w Łotwie oraz łotewskie w Litwie będą miały prawo posiadania szkoły początkowej, lub klasy w gminach w granicach, których ilość dzieci w wieku szkolnym /7-14 lat/ będzie nie mniejsza, niż 20. Do tej liczby wchodzić będą również dzieci, mieszkające w strefie, graniczącej z gminą, lecz nie dalej, niż 3,5 klm. od granicy.

Konwencja szkolna, rzecz prosta, jest związana z najważniejszemi zagadnieniami politycznemi. To też podpisanie jej ma niemałe znaczenie polityczne w stosunkach pomiędzy obu krajami. Świadczy ono, iż w stosunkach wzajemnych Litwa i Łotwa wyrzekają się polityki asymilacyjnej, prowadzonej otwarcie w innych państwach Europy, zwłaszcza w Polsce. Wielkim błędem jednak byłoby mniemać, iż konwencja, zawarta między Litwą a Łotwą, może być twłoczona w ramy zagadnienia mniejszości narodowych. Chociaż ulgi, udzielone wzajemnie w sprawie szkolnictwa narodowościowego, są zgodne z deklaracjami Litwy i Łotwy o ochronie mniejszości narodowych, jasnem jest jednak, iż podpisana konwencja nie może być uzasadniona temi deklaracjami, gdyż wówczas byłaby ona zbyteczna. Konwencja szkolna ustala w tym wypadku specjalny tryb postępowania, który możnaby nazwać stosowaniem klauzuli bałtyckiej w stosunkach kulturalnych. To też do zawartych w konwencji wyjątkowych ulg nie może pretendować żadna inna, zamieszkująca Litwę i Łotwę, mniejszość narodowa.-

### Purycki o stosunkach Litwy z Niemcami i Polską.

"Musu Vilnius"Nr.1/39/ z dn.10.I.1931 r.Art.p.t."Rokowa - nia... rokowania... ".- Streszczenie:

Przed paru miesiącami ukazał się na łamach "Rytasa" artykuł pewnego polityka litewskiego p.t."Rewizja traktatów a Litwa". Autor artykułu , podkreślając dążenie Niemiec do rewizji traktatów i granic, radził Litwie zerwać z orjentacją niemiecką, a rozpocząć rokowania z Polską. Autor dowodził przytem, że drogą takich rokowań dałoby się obecnie rozstrzygnąć sprawę wileńską w korzystny dla Litwy sposób.

---

W odpowiedzi na twierdzenia "Rytasa" możnaby zaznaczyć, że Litwa nigdy się nie wypowiedziała, czy jest za rewizją, czy też przeciwko rewizji traktatu wersalskiego. Nikt Litwy w tym względzie nie pytał. Niemcy od samego początku walczą o zmianę traktatu. Udało się im to i owo pod tym względem osiągnąć. Jednakże trudno jest przeprowadzić zmianę granic. Niemcom udałoby się to uskutecznić conajwyżej siłą, gdyż ani Litwa, ani tembardziej Polska czy Francja, dobrowolnie swych terytorjów Niemcom nie ustąpią. Niema przykładu, ażeby jakiekolwiek państwo dobrowolnie oddawało swe ziemie. Niemal wyłącznie zmienia się granice siłą zbrojną.

Niema dwóch zdań, że w Niemczech są ludzie z wielkiemi apetytami, którzy nietylko chcą odzyskać ziemie utracone, lecz wydrzeć także inne jeszcze ziemie cudze. Nietylko jednostki i organizacje, lecz i rząd xxx niemiecki, otwarcie zaczynają mówić o rewizji granic.

Tak czy inaczej, nie czas obecnie na żadne rokowania z Polską, gdyż drogą rokowań żadnych zmian granicy się nie osiągnie.-

## Leader partji tautininków o problemach polityki zagranicznej.

Bawiący chwilowo w Rydze prezes centralnego komitetu partji tautininków, I.Żapenas, udzielił współpracownikowi "Siewodnia" /Nr.39 z dn.8.II.1931 r./ następującego wywiadu w sprawach polityki zagranicznej:

W stosunkach z Polską stanowisko litewskie pozostaje zupełnie niezmienione. Nieprawdą jest, jakoby tautininkowie byli gotowi pójść na jakieś kompromisy. Tautininkowie w dalszym ciągu bronić będą dobrze wszystkim znanych tez w sprawie wileńskiej. Pod znakiem stosunku do Polski stoją też sprawy stosunków z innemi państwami nadbałtyckiemi. Nie jest żadnym sekretem, że zbliżenie łotewsko-litewskie napotykało na pewne trudności ze względu na obawy osłabienia stanowiska litewskiego w najważniejszem dla Litwinów zagadnieniu Wilna. Kiedy się jednak wyjaśniło, że zbliżenie stanowiska Litwinów w kwestji wileńskiej nie osłabi, Litwini z całą gotowością na zbliżenie się zgodzili i podpisanie traktatu handlowego z Łotwą, a następnie podróż premjera litewskiego do Rygi, powitane były na Litwie z całem zadowoleniem.

W sprawie kłajpedzkiej stanowisko Litwy określone jest ogólnym układem sił w Europie. Chodzi o to, że małe państwa nadbałtyckie winny mieć swoją własną politykę, podyktowaną życiowemi interesami. Stanowisko Rosji sowieckiej i Niemiec koliduje pod pewnemi względami ze stanowiskiem mocarstw byłej Ententy i tu się otwiera dla państw nadbałtyckich możliwość obrony swych interesów. Dla państw Ententy stało się już rzeczą jasną, że opierać politykę w Europie Wschodniej jedynie na Polsce - niepodobna i że należy uwzględnić położenie innych państw nadbałtyckich.-

**Udział Litwy w zawodach studentów państw bałtyckich.** W czasie od 28 lutego do 2 marca w Helsingforsie odbędą się zawody studentów państw bałtyckich w sportach zimowych. W zawodach wezmą udział studenci Litwy, Łotwy i Estonji.-

**Obrady w parlamencie estońskim nad traktatem handlowym z Litwą.** Komisja skarbowa estońskiego parlamentu przystąpiła do obrad nad traktatem handlowym między Litwą a Estonją. Wiceminister spraw zagranicznych Schmidt złożył obszerne sprawozdanie z rokowań, jakie poprzedzały zawarcie traktatu.-

## II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

### M i n i s t e r A l e k s a o p o t r z e b a c h r o l n i c t w a l i t e w s k i e g o.

Dnia 5-go b.m. Minister Rolnictwa p.J.Aleksa przyjął przedstawicieli pism kowieńskich, których poinformował o aktualnych zagadnieniach litewskiej polityki rolnej.

Jednem z głównych zadań pracy, które Ministerstwo Rolnictwa ma w roku bieżącym wykonać, będzie prowadzenie w dalszym ciągu robót nad osuszaniem moczarów i terenów nisko położonych. W roku ubiegłym na ten cel było przeznaczone 6 milj.lt., zaś w roku bieżącym 6.300.000 lt. Mimo jednak, iż tegoroczna suma, przewidziana na osuszanie, niewiele przewyższa sumę zeszłoroczną, Ministerstwo spodziewa się w roku bieżącym wykonać o 20 % więcej prac, niż w roku ubiegłym, ponieważ część prac będzie można wykonać z kredytów, otrzymanych na ten cel z Banku Rolnego.

Oprócz prac nad osuszaniem, Ministerstwo Rolnictwa bierze również czynny udział w zachowaniu stałych cen niektórych produktów rolnych, jak masło, trzoda chlewna i t.d. Na zachowanie stałych cen przewidziana jest suma 10 milj.lt., z czego około 2/3 idzie na podtrzymanie stałych cen bekonów i świń.

Eksport nierogacizny z Litwy rozwija się znacznie, chociaż ceny bardzo spadają. Tak np. w r.1928 zostało wywiezionych 55.000 sztuk świń, w r.1929 - około 100.000, w roku 1930 - około 260.000 i w styczniu r.b. - około 50.000 sztuk. Jak wiadomo, cena bekonów jest w kraju ustabilizowana i wobec tego różnicę cen w zależności od wahań na rynku światowym wyrównywuje rząd.

Należy stwierdzić, iż obecnie rolnicy litewscy mniejwięcej przystosowali hodowlę trzody chlewnej na bekony co do wymaganych warunków. Sztuki, hodowane na bekony, odpowiadają stawianym wymaganiom co do wielkości, wagi i in., jednak są za tłuste, wobec czego Anglja niebardzo chętnie je kupuje, zaliczając zwykle do najniższego gatunku. Przyczyna tego leży w tem, iż rolnicy nasi, zwłaszcza zimą, karmią trzodę przeważnie karmami, zawierającemi sporo krochmalu, jak np. ziemniaki, co wpływa na nadmierne zatłuszczenie. Słonina sztuk, hodowanych na bekony, musi być przerośnięta mięsem, co się osiąga przez karmienie karmami zawierającemi białko, jak otręby, pozostałości od przetworów mleka i t.d. Z dotychczasowej ilości eksportowanych bekonów tylko 20 % odpowiadało zupełnie stawianym wymaganiom.

W Litwie są dwa gatunki bekonów, których cena jest ustabilizowana. Za bekony I gatunku płaci się średnio 100 lt., II gatunku - 95 lt., za świnie zaś - 70 lt. Natomiast rynek londyński rozróżnia 5 gatunków bekonów i częstokroć bekony litewskie dzięki przetłuszczaniu bywają kwalifikowane jako gatunek V-y, lub niżej, wobec czego ceny ich są bardzo niskie. Mając powyższe na względzie, Ministerstwo będzie zmuszone wprowadzić ścisłą kontrolę przy zakupie bekonów, lub wprowadzić gatunek pół-bekonów. Co do hodowli bekonów, Ministerstwo zamierza rozwinąć szeroką propagandę, wydając w tym celu broszurki, ulotki, plakaty i t.p., traktujące o hodowli. W każdym razie stwierdzić należy, iż hodowla bekonów na eksport wzrasta w Litwie w bardzo szybkiem tempie.

Co do eksportu innych produktów rolnych, wypada stwierdzić zmniejszenie się wywozu zboża, oraz lnu i lasu. W roku bieżącym wywieziono 11.000 tonn pszenicy, oprócz tego pewna ilość pszenicy jest zamagazynowana, jednak naogół eksport zboża z 28 milj. lt. w 1929 r. spadł do 11 milj.lt. w 1930 r. W roku ubiegłym w porównaniu z rokiem 1929, spadł również eksport lasu i lnu o pięćdziesiąt kilka milj.lt. Zwłaszcza obniżył się wywóz lnu i pakuł. W roku 1930 wyraził się on sumą 19 milj.lt., tymczasem gdy w 1929 r.

---

wynosił około 60 milj.lt. Pomimo jednak tak znacznego obniżenia
wywozu lnu i lasu, który się wyraził sumą pięćdziesięciu kilku milj.
lt., wzrósł wywóz innych produktów rolnych /przetwory mleczne, nie-
rogacizna i t.d./ tak znacznie, że ta różnica została wyrównana z
nadwyżką i bilans handlowy jest czynny o kilkanaście milj.lt. Eks -
port przetworów mlecznych pod względem uzyskanych ze sprzedaży pie-
niędzy wzrósł o 35 %, zaś pod względem ilości wywiezionych towarów
- o 80 %. Centrala mleczna "Pienocentras" zwiększyła swój wywóz o
przeszło 100 %.

Wywóz jaj z Litwy osiągnął maximum w 1922 r. W latach
późniejszych wywóz zaczął stale spadać, narazie dosyć gwałtownie,
później w nieco wolniejszem tempie. Spadek eksportu jaj należy tłu-
maczyć nieumiejętną gospodarką wywozową tego rodzaju towaru. Dotkli-
wie odbiła się na eksporcie jaj zima roku 1928-29, kiedy wskutek
ostrych mrozów i braku zboża /w Litwie północnej/ ilość hodowanych
kur o wiele się zmniejszyła. Obecnie sytuacja znacznie się polepszy-
ła i hodowla kur stale wzrasta. Zwłaszcza są hodowane kury rasy:
kuropatwy włoskie i białe leghorny. Eksport jaj przewiduje się unor
mować całkowicie w ciągu 3 lat. Między in., wywozu jaj podjął się
"Pienocentras", który w roku ubiegłym wywiózł 2 milj.sztuk. W roku
bieżącym przewiduje się wywiezienie 5 milj.sztuk.

W eksporcie litewskim obecnie są trzy niepewne pozycje:
eksport lasu, lnu i owoców. Co do eksportu lasu, wywóz jego jest
utrudniony z powodu taniej i obfitej podaży ze strony Rosji sowiec-
kiej. Eksport lnu również nie jest zupełnie uporządkowany, ponieważ
ceny lnu są obecnie bardzo niskie i dlaunormowania wywozu nie wy-
starczyłoby nawet 10 milj.lt. Co do wywozu owoców, pozycja ta dała
w roku ubiegłym 3 milj.lt., wobec nieurodzaju i wielkiego zapotrze-
bowania jabłek w Niemczech. Stale jednak na tak wielką sumę z tej
pozycji liczyć nie można. Zresztą rząd wogólezamierza unormować po-
litykę importowo-eksportową, zwiększając ponownie cło na niektóre
towary. Zmiany te jednak nie będą tak wielkie, jak to miało miejsce
np w Niemczech lub Łotwie.

Jeśli chodzi o zeszłoroczny urodzaj i konjunkturę gospo-
darczą, zaznaczyć trzeba, iż rok 1930 był zwłaszcza niepomyślny dla
właścicieli majątków ziemskich, większych gospodarzy i hodowców
lnu. Ziemianie i więksi właściciele gruntów ucierpieli głównie z po-
wodu niskich cen zboża, co stanowiło gros ich produkcji, zaś hodow-
cy lnu - z powodu stanienia lnu. Natomiast względnie pomyślny był
rok ubiegły dla gospodarzy średnich i małych, którzy prowadzili gos-
podarkę mleczną i hodowali nierogaciznę. Dobrobyt warstw średnich
rolników przejawia się w ich licznym udziale w przetargach lasu na
potrzeby gospodarcze. Daje się zauważyć wzrost ilości kupowanego
drzewa na materjał dla wznoszenia bądź naprawiania budynków gospo-
darczych. O złych interesach ziemian i większych gospodarzy świad -
czą bankructwa i można przypuszczać, iż część majątków ziemskich
zmieni swych właścicieli, co będzie swoistem wykonaniem w dalszym
ciągu reformy rolnej.

Ministerstwo w roku bieżącym ma zwrócić baczną uwagę na
budownictwo na wsi. W tym celu przez Ministerstwo są organizowane
specjalne kursy budownictwa gospodarczego dla rolników, oraz w każ-
dym powiecie ma być technik budowlany.

Zwrócono także baczną uwagę na powszechne nauczanie rol -
nicze. W tym celu Ministerstwo Rolnictwa weszło w porozumienie z
Ministerstwem Oświaty. W jesieni r.b., oprócz istniejących szkół
rolniczych, zamierza się założyć jeszcze cały szereg podobnych
szkół. Po wprowadzeniu zaś w każdej gminie szkół rolniczych, zosta-
nie wprowadzone powszechne nauczanie rolnicze. Dla przeprowadzenia
wszystkich niezbędnych prac, budżet Ministerstwa Rolnictwa w roku
bieżącym został zwiększony o 1 milj.lt. i wynosi 12.200.000 lt.

Dnia 10 lutego odbędą się przetargi na budowę cukrowni,
która ma stanąć w Kwieciszkach w pobliżu Marjampola. Do przetargów
zgłosiły się firmy miejscowe i zagraniczne. Koszta budowy mają wy-
nosić około 5,5 milj.lt. Cukrownia ma być zbudowana w iście amery-
kańskiem tempie, gdyż ma być ukończona do 15 października r.b. Będzie

[illegible]

ona przerabiała rocznie około 2.400 ha buraków. Dotychczas zakontraktowano około 1.500 ha buraków, jednak kontraktowanie nie jest jeszcze zakończone i ostateczna rejestracja będzie dopiero przeprowadzona z końcem bieżącego miesiąca. Przypuszcza się, iż ilość hektarów, zasianych burakami cukrowemi będzie się wahała pomiędzy 2.000 a 3.000 ha. Procent cukru w burakach litewskich jest aż nadto wystarczający, gdyż wynosi 16 - 20 % /średnio 18 %/, czyli to samo, co w burakach, uprawianych w Niemczech, Czechosłowacji, Polsce, Łotwie i t.d. Co do kalkulacji uprawy buraków, to należy stwierdzić, iż jest ona w Litwie dwa razy tańszam, niż w Niemczech. Biorąc pod uwagę nowoczesne urządzenie cukrowni oraz stosunkową taniość buraków, należy przypuszczać, iż uda się wyprodukować cukier po cenie półtora razy tańszej, niż w Niemczech. Zbyt rynku na rynku wewnętrznym jest zapewniony, zaś do eksportu można będzie przystąpić dopiero za kilka lat.

W sprawie pogłosek o budowie elewatora w Kłajpedzie należy zaznaczyć, iż narazie budowa nie jest aktualna, aczkolwiek dwóch elewatorów jest za mało. Wobec pilniejszych potrzeb, nie będzie się narazie budować elewatora, ma się natomiast przystąpić do budowy nowych rzeźni. Jedna większa rzeźnia ma być zbudowana w powiecie Taurogowskim i mniejsza - w powiecie Olickim. Od 10 lutego r.b. zostaje również otwarta wielka rzeźnia w Poniewieżu, mogąca przerobić do 500 sztuk trzody chlewnej dziennie. Oprócz tego, możliwa jest budowa w przyszłości dwóch rzeźni: w Wiłkomierskiem i Szawelskiem.

Jeśli chodzi o wykonanie układu handlowego z Łotwą, to część zboża została Łotwie już dostarczona. Zboże litewskie jest bardzo czyste, gdyż zawiera tylko 1 % zanieczyszczenia /dopuszczalne zanieczyszczenie - 4 %/, lecz jest dosyć wilgotne, gdyż zawiera maximum dopuszczalnej wilgoci - 18½ %. Ceny uzyskane są dobre i wynoszą 18,13 lt. za centnar pszenicy i 12 lt. za żyto. Ceny te, stosunkowo wysokie, udało się uzyskać dzięki obliczaniu cen według giełdy chicagowskiego, jak to przewidziano w umowie. Dzięki temu, ceny te są o kilka litów większe od cen europejskich.-

"L i e t u v o s Z i n i o s" o s y t u a c j i g o s p o d a r c z e j n a L i t w i e.

"Lietuvos Zinios"Nr.29 z dn.5.II.1931 r. Art.p.t."Optymiści". Streszczenie:

Przesilenie gospodarcze wciąż się pogłębia i niema zapewne w Europie zakątka, któryby go nieodczuwał. Nawet optymistycznie zwykle nastrojona urzędówka ostrzegała niedawno przed możliwością zaostrzenia się kryzysu u nas i nawoływała do przygotowania się na jego przyjęcie. W całej Europie są przedsiębrane środki zaradcze, mające na celu złagodzenie skutków przesilenia przez wprowadzenie wyjątkowych oszczędności. U nas tylko, czy to dlatego, że wobec braku sejmu niema komu myśleć o sprawach poważnych, czy też z powodu rozpoczęcia się sezonu polowań, nikt sobie temi zagadnieniami głowy nie zaprząta. Rząd nasz, ufny w Opatrzność boską, nietylko nie poczynił żadnych oszczędności, lecz przeciwnie, zamierza podwyższyć pensję urzędnikom i rozpocząć budowę różnych fabryk wątpliwej rentowności. Wszystko,jak naumyślnie, czynione jest w tym celu, by nasz słaby organizm gospodarczy jaknajboleśniej odczuł skutki kryzysu światowego.-

Z b i l a n s o w a n i e b u d ż e t u l i t e w s k i e g o.
Gabinet Ministrów na swe ostatniem posiedzeniu zatwierdził i przekazał prezydentowi państwa do podpisania budżet na rok 1931. Bilans dochodów i wydatków określono na sumę 327.800.000 lt. /w roku ubiegłym budżet sięgał 320 milj.lt./. W roku bieżącym zwiększono rozchody Ministerstwa Komunikacji i Rolnictwa.-

87